

Een recensie als persoonlijk narratief: auto-ethnografische verdieping met *Body Work*

Vidar Stevens
Universiteit van Utrecht
v.stevens@uu.nl

Melissa Febos, Body Work, The Radical Power of Personal Narrative, Manchester University Press 2022, 192 pp., ISBN 978-1-5261-6584-8, €20,80 (pbk).

Voorbericht

Het schrijven van een recensie van dit boek vanuit een afstandelijk, derde-persoonsperspectief voelde verkeerd, omdat Febos (2022) aanmoedigt om de blik te werpen op het lichamelijke en persoonlijke narratief. De recensie heeft hierdoor een sterk auto-ethnografisch en reflectief karakter om te laten zien wat het werk van Febos voor mij heeft betekend en wat specifiek de meerwaarde van het boek is.

Lichamelijk herinneringen aan de somatische norm

‘Vidar, je mag naar buitenkomen, de wereld wacht’. Ik lig opgerold in mijn dekens in de donkere slaapkamer. Mijn vriend noemt dit ritueel liefkozend “de Vidar-burrito”, maar samen weten wij beter. Ik heb deze donkere ruimte nodig om bij te komen van mijn zichtbaarheid en de verwachtingen van de buitenwacht over hoe ik mij hoor te gedragen. Alsof het leven een wedstrijd is over wie het beste het maatschappelijke keurslijf past. Ik heb dit nooit goed gepast, en toch vertoon ik nog regelmatig hetzelfde – toxische – gedrag: mezelf negeren en me tonen op een wijze waarop de omgeving mij graag ziet.

Deze overlevingsmodus heeft me ver gebracht, maar misschien nog wel meer gekost. Met name de achtergebleven, emotionele littekens van het seksuele misbruik door teamgenoten bij de voetbal zijn blijvende herinneringen aan hoe uitsluiting, maar tegelijkertijd toch proberen te voldoen aan de somatische norm, werkt (Puwar, 2004). Zodra ik weer worstel met

mijn zichtbaarheid, gaan de stressoren in mijn lichaam naar de intieme plekken waar de ongewenste handen mij aanraakten en mij markeerden als (destijds nog niet openlijke) homoseksuele sporter die niet thuishoorde in de groep. Mijn lichaam houdt de score bij; en ik weet vaak snel genoeg wanneer ik mij weer moet oprollen in mijn burrito (Van der Kolk, 2014).

Terugkeren naar het lichaam

De afgelopen jaren heb ik gewerkt aan het *terugkeren* naar mijn lichaam, in plaats van het ontwijken van wat ik denk en voel. Ik gebruik bewust het woord *terugkeren*, zoals Febos (2022, p.115) in haar boek *Body Work* doet, omdat mijn herstel van trauma niet ging over het inslaan van een nieuwe weg, maar juist over het terugbrengen van mijzelf in een positie van waaruit ik oude, bekende plaatsen en gedachten kon bezoeken zonder mijzelf te veroordelen. Van hieruit was ik in staat om vervolgens ook nieuwe paden te bewandelen.

Een van die nieuwe paden was het opschrijven van mijn eigen misbruikverhaal in een auto-etnografisch wetenschappelijk artikel (Stevens, 2022). Deze schrijfwijze liet het toe om te reflecteren, op basis van dagboekteksten, documenten uit therapiesessies, reflecties, en *hedendaagse* gesprekken, op hoe mijn interne wereld een doorwerking kende op de bewegingen van mijn lichaam in de omgeving waarbinnen het misbruik plaatsvond. Hoe het kwam dat ik bepaalde handelingen of bewegingen wel deed en andere naliet. Wat daarbij mijn overwegingen en angsten waren. Deze schrijfwijze werkte confronterend, bevrijdend, en ontboezemend tegelijkertijd.

Transformeren

Tijdens het schrijven kon ik voortbouwen op verschillende auto-etnografische teksten en voorbeelden, zoals het werk van Ellis (2007), Ellis et al. (2011), Van Amsterdam (2015) of Owton en Sparks (2017). Mijn belangrijkste steun tijdens het schrijfproces was echter het boek *Body Work, The Radical Power of Personal Narrative* van Melissa Febos. Febos (2022, pp.4-5) beschrijft haar angsten over dat niemand zit te wachten op het lezen van wat zij gekscherend haar 'dagboek' noemt of het gegeven dat het genre van slachtofferschap al druk genoeg is met persoonlijke verhalen. Met name haar woorden, 'those who benefit from inequities of our society resist the stories of people whose suffering is in a large part owed to the structures of our society'

(p.16), gaven mij de bevestiging dat er een academische noodzaak is om mijn misbruikverhaal te delen, om zo te laten zien hoe de structurele en culturele dynamieken in de sport bijdragen aan het verwonden van atleten. Niet alleen tijdens het misbruik, maar ook tot lang daarna.

Door het boek heen verweeft Febos haar eigen ervaringen over het schrijven, publiceren en lesgeven over persoonlijke thema's, zoals haar werk als dominatrix, met belangrijke literatuur uit de psychologie, feministische theorie en filosofie. Zo raakte ik door het boek bekend met de concepten '*felt experience*' (Million, 2009) en '*erotic knowledge*' (Lorde, 1993). Febos gebruikt deze concepten als lenzen om te schrijven over de diepere connecties met haar *zelf* en haar relaties tot andere personen (p.75). Febos vertelt dat het schrijven van een auto-etnografie een transformerende ervaring is waarbij je je ontdoet van dominante scripts, die je vanaf jongs af aan vertellen hoe je je hoort te gedragen in de samenleving (p.76). Voor mij leidde het gebruik van de lenzen tot het besef dat ik worstel met mijn mannelijkheid; want hoe mannelijk was ik daadwerkelijk als teamgenoten in staat waren mijn hele zelf en lichaam te controleren tot op het punt dat ik mij niet meer kon beschermen tegen ongewenste, intieme handelingen? Mannelijkheid en heteronormativiteit kregen zodoende een belangrijke plek in de verhaallijn van mijn auto-etnografie.

Radicaal reductioneren van 'de ander'

Het boek is geen gids voor het schrijven van een auto-etnografie. Dat is ook niet de intentie van Febos. Hoofdstuk drie, 'A Big Shitty Party', geeft wel zes handvatten over het schrijven over andere mensen in een auto-etnografie en hoe je hen het beste hierover kunt informeren. In het hoofdstuk tref je een paradox aan. Waar Febos in eerdere hoofdstukken schrijvers aanmoedigt om tot in detail te schrijven over de complexiteit, tegenstellingen en rijkheid van het persoonlijke leven, adviseert zij hen zodra het over 'andere personen' gaat om een radicaal reductionistische aanpak te gebruiken (p.81). Dit impliceert dat je enkel schrijft over andere personen op basis van de eenzijdige kenmerken die jij hen als auteur meegeeft.

Dit reductionistische perspectief staat haaks op de boodschap van Tuck (2009), die in een open brief '*Suspending Damage: A Letter to Communities*' in de *Harvard Educational Review* schreef over de beschadigende werking van het portretteren van individuen als eendimensionale subjecten, met name in onderzoek dat gaat over gemarginaliseerde groepen. Een visie die ik zelf ook meer omarm. Toch schrijft Febos ook dat auteurs bewust moeten

zijn van de ethische implicaties dat het reductionistisch perspectief met zich meebrengt, en dat auteurs nooit verder moeten gaan dan de *narratieve* waarheid die zij als auteur kunnen onderbouwen (p.94). Anders ben je aan het speculeren.

Vergiffenis en ontworsteling

Het boek stelt je als schrijver in staat om goed om te gaan met de psychische druk die komt kijken bij het schrijven van een auto-etnografie. Het biedt steun als je tot inzichten komt die je niet eerder had willen zien of als je om vergiffenis vraagt, bij jezelf en anderen, over handelingen waar je niet met trots op terugkijkt (Febos, 2022, p.109). Het boek is een bevestiging dat er in de academische wereld ruimte en noodzaak is om je eigen levensverhaal op papier te zetten. Zeker als dit inzicht geeft in hoe maatschappelijke dynamieken leiden tot beperkingen voor individuen in wie zij mogen zijn of op welke wijze individuen schade ondervinden door ‘genormaliseerde’ maatschappelijke gebruiken.

Door het lezen van het boek en de lessen daarin toe te passen op mijn eigen auto-etnografisch schrijfwerk, heb ik mijn lichaam ontworsteld van de schuld, schaamte en stilte van mijn eigen misbruik. Het boek verschaftte mij een bevrijdende ervaring die ik iedereen gun. Bovenal geeft het boek mij de moed om te door te gaan met schrijven over onderwerpen die dicht bij mijn hart liggen en mijzelf diep van binnen raken. Daarvoor wil ik Melissa Febos bedanken!

Literatuur

- Ellis, C. (2007). Telling secrets, revealing lives: Relational ethics in research with intimate others. *Qualitative Inquiry*, 13(1), 3-29. <https://doi.org/10.1177/1077800406294947>.
- Ellis, C., Adams, T. E., & Bochner, A. P. (2011). Autoethnography: An Overview. *Historical Social Research/Historische Sozialforschung*, 36(4), 273–290. <http://www.jstor.org/stable/23032294>.
- Lorde, A. (1993). The uses of the erotic: The erotic as power. In: Ablove, H., Barale, M.A., & Halperin, D.M. (Eds.), *The Lesbian and Gay Studies Reader* (pp. 339-343). Routledge.
- Million, D. (2009). Felt theory: An indigenous feminist approach to affect and history. *Wicazo Sa Review*, 24(2), 53-76. <http://www.jstor.org/stable/40587781>.

- Owton, H., & Sparks, A.C. (2017). Sexual abuse and the grooming process in sport: Bella's story. *Sport, Education and Society*, 22(6), 732-743. <https://doi.org/10.1080/13573322.2015.1063484>.
- Puwar, N. (2004). *Space invaders: race, gender and bodies out of place*. Berg Publishers
- Stevens, V. (2022). "I never got out of that locker room", an autoethnography on multi-perpetrator, peer-athlete, abuse in organized sports [Manuscript for publication]. Universiteit van Utrecht.
- Tuck, E. (2009). Suspending damage: A letter to communities. *Harvard Educational Review*, 79(3), 409-428. <https://doi.org/10.17763/haer.79.3.n0016675661t3n15>.
- Van Amsterdam, N. (2015). Othering the 'leaking body'. An autoethnographic story about expressing breast milk in the workplace. *Culture and Organization*, 21(3), 269-287. <https://doi.org/10.1080/14759551.2014.887081>.
- Van der Kolk, B. (2014). *The body keeps the score: mind, brain and body in the transformation of trauma*. Penguin.

Over de auteur

Vidar Stevens is werkzaam als assistent-professor bij het departement Bestuurs- en Organiseringswetenschap van de Universiteit van Utrecht. In zijn onderzoek richt hij zich op integriteits- en veiligheidsvraagstukken in de sport, zoals grensoverschrijdend gedrag en criminele inmenging.